

Krigets flyktingar

Under kriget kom många Estländare till Sverige. Att kalla dem Estländare är egentligen inte helt rätt, för de var Balter från både Estland, Lettland och Litauen. Cornell ordnade så att de fick komma till Åkerholm. Man flyttade undan alla möbler upp på vind och ner i källare. Den 4:e oktober 1944 kom de, 125 stycken av vilka fem var letter. De flesta anlände via Gotland med tåg från Västervik till Gamleby där Sigurd Cornell, Greta Kos och fjärdingsman i Gamleby tog emot. Äpplena hade mognat och på stationen i Gamleby kom barnen och bjöd dem på päron. Första veckan hölls vakt av hemvärnet. Det var sex hemvärnspoliser från Lofta med Ström som chef.

Alla var rädda för att de skulle föra med sig svåra sjukdomar. Barnen på Åkerholm lekte med flyktingbarnen, men det fick dr Bohlin se och beordrade en vägg så att de inte kunde träffas. Elisabeth Ebbesson var lotta och förestod matlagningen. Hon gurglade sig i Vaddemeccum (stavn ?) varje morgon innan hon cyklade i väg.

Balterna skötte om nästan allt själva och mat ordnades i militärkok utomhus. Utrymmet på Åkerholm var inte sådant att män och kvinnor kunde bo ihop även om de var gifta och det var mycket osämja. Men på kvällen lugnade känslorna ned sig. Många var artistiskt lagda och på kvällarna blev det oftast dans. Herbert Karlsson spelade dragspel

Sven Johansson på Ekeby skulle bjuda dem på nubbe en gång. Men motbokens tre liter räckte inte långt till 120 personer. De köpte svagdricka och jäst hos Karlholm. Ann-Marie hade en jästklump på ett kilo som hon skar av. Men jästen tog ofta slut, för det bakades tydligen kolossalt mycket i området.

Första månaden förestod fröken Sundelin från Gamleby anläggningen men sedan tog Greta Kos över.

Einar och Maj-Britt Andersson bodde till vänster längst ned i huvudbyggnaden tillsam-

mans med Elsa och Greta. Einar var trädgårdsmästare på Åkerholm och sålde frukt och salta gurkor i en trädgårdsbod till Estländarna. De hade en liten veckopeng att köpa för.

En gång blev det strejk. Några hjälpte inte till utan hade fullt upp med sina barn och svärmor. Eftersom många var högutbildade, lärare och läkare och privilegierade var de kanske för bortskämda och kunde inte anpassa sig till situationen. Men kapten Johansson, som var bas för lägret, och Greta pratade dem tillrätta

Balterna bodde på Åkerholm över vintern 1944-1945 och flyttade så småningom ut på olika orter. Några fick arbete på Åkerholm. En hette Vimmer, han fångade fisk som han rökte. I ån fanns då så mycket fisk att den gick att fånga med hov. Den var silverglänsande - kanske var det sik. Johannes arbetade ett tag på Ekhult. En apotekare kom till Alingsås. Några flyttade till Källvik där det sedan tog eld i den långa längan där några bodde. Två familjer fick bostad på Smedstorp som olyckligtvis tog eld och brann ned för dem.

Balterna hade flytt för ryssarna och tyckte att de befann sig alltför nära. Det kändes otryggt för dem och de flesta flyttade vidare till Canada och USA.

Bland flyktingarna på Åkerholm fanns fyra sjömän. De skiljde sig från mängden och ingen vill sitta bredvid dem för de kom från fronten, smutsiga och trasiga. Spångberg från Västervik var chef. Han undrade varför de var så smutsiga, men det hade helt enkelt inte hunnit ordnas. Genom Röda Korset fick de veta att de hade sina fruar i Hudiksvall. Greta Kos följde med på resan. I Stockholm fick de vänta två timmar och tog en promenad vid Statshuset. Där låg en båt med besättning som de kände och så försvann de. Men de dök upp i tid på tåget. Det kom många tårar vid återseendet i Hudiksvall. En av sjömännen skrev senare och berättade att han fått ny hyra på en båt.